

Arxiu Històric de l'Hospitalet.
C/ Joan Pallarès s/n.
08901-L'Hospitalet.

Persona entrevistada: **Martí Val**
Projecte: **LA FARGA**.
Data: Setembre 2000.
Entrevistadora: Dolors Marín.
Duració de la cinta: 1 hora, 15 minuts.
Signatura: Ot6

CARA A:

... Hi havia el forn 4 i després hi havia 5.

I l'últim que va quedar era el 5, aquest de les fires?

Sí, però eren els forns que fonien el ferro, eh?

Ah, els que fonien ferro, "vale".

Aquests eren els que fonien el ferro. Després els altres eren forns, però eren de recobre les bigues.

Clar, llavors quan es parava el forn... vui dir, el forn elèctric... hi havia el forn de gasoil, perquè aquest que vostè recorda era un que teníem de gasoil, no sé si se'n recorda.

Sí, això sí ho recordo, sí.

Era el de gasoil, i després hi havien uns altres aquí davant que aquests eren els que posàvem el material aquí, hi havia una màquina que els esquitxava i sortia com si fossin barres de gel, te'n recordes que et deia que semblaven barres de gel?

Aleshores eren d'acer i això es posava dins d'aquest forn, s'escalfava, sortia i llavors hi havien els trens de laminació, i els trens de laminació estaven aquí, a aquesta banda.

Tocant als de Barcelona.

Això mateix, estaven a aquesta banda d'aquí...

Començarem a gravar i llavors ja m'explicarà tot això.

Vostè es diu Martí Val. Vostè és d'aquí l'Hospitalet?

Martí Val i García, nascut aquí a Hospitalet.

A quin any?

Al 35.

O sigui, un any abans de la guerra. És d'aquí del barri?

Sí, d'aquí Sant Josep. Recordes on està la fleca "La Espiga"?

Sí.

Doncs entre "La Espiga" i una Caixa t'has donat compte de que hi ha unes escaletes juntes...? Allà vaig néixer. Als 5 mesos ens vam traslladar al carrer de "La Estrella", aquí vaig estar vivint "hasta" que em vaig casar que ens vem venir aquí.

Van venir a viure aquí. Llavors vostè a l'escola va anar aquí a Hospitalet? Perquè llavors devia coincidir la guerra...

Sí, jo vaig començar col·legi que devia tindre 3 o 4 anys, era molt menut, i anava amb un tal senyor Josa.

Sí, que va morir ara fa un any i mig o així.

Doncs vaig començar aquí amb ell. I als 13 anys, aleshores els pares ja em van treure del col·legi per començar a treballar. Vaig estar treballant 2 anys a Can Preciós...

Sí, que venia electrodomèstics.

Sí, però al darrera dels electrodomèstics, al carrer Roselles hi havia el taller. Aleshores al Can Preciós aquest hi havia instal·lacions elèctriques, d'aigua i de gas. Vaig començar a treballar amb ell d'aprenent i després ja vaig passar a treballar a La Farga. Tindria uns 14...

A quin any va anar a treballar a La Farga? Això seria...

Tenia 14 anys... Devia ser l'any 50.

50, molt aviat.

Al 50 vaig començar a treballar, al 51 em sembla que va ser la vaga dels tramvies. I aleshores vaig treballar des de el mes d'abril de l'any 50 fins el dia 9 de novembre, no recordo l'any, de quan va tancar La Farga.

Fins al final, vostè ha fet tota la trajectòria de la fàbrica.

Sí, sí, o sigui, es va tancar el dissabte i encara vaig anar a treballar el dilluns, dia 11 de novembre per treure uns arxivadors per fer unes corrents, perquè allò ja... o sigui, que en total hauré treballat uns 35 anys.

Déu n'hi do. Deu ser potser dels que he entrevistat el que ha estat més temps.

No, "bueno" el Ton també ... portava molts anys treballant també, i el Sabino Verano també portava molts anys treballant. El que més portava serà el Ricardo Rovira.

Vostè va entrar d'aprenent.

Vaig entrar d'aprenent.

Era un nano, clar.

Sí, vaig entrar amb el Toni Ribes, aquest de Lloret.

Sí? Van entrar junts?

Vam entrar junts una "tongada", perquè allà entravem d'aprenents una "tongada" que erem 10.

10 nanos de cop.

Sí, i aleshores durant els 4 primers anys vem anar a la mateixa empresa, al mateix directiu d'empresa. Eren els que feien de professors.

Ah, sí? I els ensenyaven allà dins?

I aleshores vem estar aquells 4 anys a l'escola d'aprenents de l'empresa.

De la mateixa Farga?

A la mateixa Farga.

I què tenia, algún lloc com a escola o així?

Sí, a les 8 del matí ja fèiem la primera classe, descansavem, fèiem l'altra classe...

Què feien, primer matemàtiques, o què els ensenyaven, geometria, per exemple...?

Home, amb 14 anys més o menys ja tenies una noció de lo que eren les 4 regles, no? Aleshores els mateixos directius d'allà t'ensenyaven... Anaves com si fos una Escola de Treball.

I llavors què feien, 8 hores o no?

8 hores, fèiem torn partit, de les 8 a la 1, i de les 2 o 3 "hasta" les 5 de la tarde.

I llavors entrava l'estudi dins de les 8 hores.

Estudi i pràctica, pràctiques de taller... Fèiem la teoria diguessim, i a més a més fèiem pràctiques de taller.

Ah, està molt bé, com si fos l'Escola Industrial però sense haver d'anar a Barcelona. No sabia que havien fet això.

Els 4 anys vem estar allà, perquè ja se sap que quan un té 14 anys al ser aprenent, doncs la majoria tots volen ser mecànics, i es volen embrutar la roba i...

Clar, volen treballar.

Clar, ii molts tenen allò de mecànic, i els professors, els directius d'allà, ells per psicologia veien que era convenient que passessim 3 mesos per cada secció.

Per aprendre-ho tot.

Exacte, o sigui, passavem 3 mesos per la secció mecànica, tres per la secció elèctrica, 3 per la caldereria, 3 per les forjes, 3 per la fusteria, 3 per la secció dels forns elèctrics, 3 mesos per la laminació, 3 mesos pel servei de la tècnica, o sigui, t'ensenyaven a dibuixar... O sigui, que durant aquests 4 anys vem estar fent la roda aquesta i treballant.

Aleshores lo que deiem: "Jo vui ser mecànic", "jo vui ser fuster, jo vui ser lo altre...." I un a lo millor tenia més aptituds per fer una feina que no pas l'altre, i és clar, aleshores
????

I els anaven posant tots alhora per seccions o no?

Sí, sí, sí, ens anavem posant per seccions i passats aquests 4 anys ens van fer unes proves, uns examens, vem aprovar tots i aleshores ja vem passar a oficial de tercera, cadascú a la seva especialitat.

És clar, nosaltres quan surtiem d'allà ja anavem a l'Escola del Treball, a l'Escola del Treball del Carrer Urgell.

Això quan, quan tenia 18 anys?

A partir dels 18 anys.

LLavors anaven a les tardes, els vespres, no?

Quan surtiem, quan surtiem, sí. O sigui, que així va ser, i aleshores jo vaig agafar la secció elèctrica, vaig estar a la part elèctrica, als 18 anys em van fer oficial de tercera, després vaig estar 3 o 4 anys més, vaig pujar de categoria, vaig ser oficial de segona, electricista de manteniment.

O sigui, hi havien uns que estaven al taller, aquests no surtien per res del taller, anaven reparant màquines, motors i això. Jo estava com a manteniment, m'agradava mirar tota classe de màquines, la part elèctrica.

Però de manteniment a dintre la mateixa fàbrica.

A dintre la mateixa empresa.

D'una secció a l'altre, diguem-ne així.

Sí, jo tenia accés d'anar per totes les seccions de l'empresa, cosa que els demés, ja t'ho diran, aquests no.

No podien sortir.

El Ton Ribas estava diguessim, a la secció de fusteria i feia la seva secció, o sigui, treballava de fuster.

I clar, no podia sortir.

El Sabino Verano, aquest estava portant una màquina, una grua d'aquelles que hi havien, no sé si l'havies vist...

Si l'havia vist el primer any, quan van recuperar La Farga.

Nosaltres, els que estavem de manteniment, ens distinguien, no ens deien res els directius de les seccions perquè portavem un "casco". El "casco" verd era de manteniment, podies tindre accés a totes les seccions de la fàbrica.

Clar, amb lo gran que era La Farga, imagina't que si un està treballant en aquest extrem d'aquí, que és la secció diguessim de mecànica, i a aquesta punta d'aquí, per exemple, sols hi ha oficines, d'aquí a aquí, el trasllat ja són 5 minuts, aleshores et podien preguntar: "Què fa aquest aquí si la seva secció és aquesta?" I aleshores els directius portaven el "casco" blanc, hi havia el "casco" verd, hi havia el "casco" groc...

Els grocs quins eren?

El groc manteniment.

Manteniment. I el verd?

I el verd estava dintre de tallers, per quan havien d'anar a una secció.

I els normals, o anaven sense "casco"?

No, no, tothom havia d'anar amb "casco".

Tothom anava amb "casco", llavors els altres què portaven?

Els duïen d'un altre color, els blaus devien ser els que treballaven diguessim a la secció ????

Aleshores un cop ja vem passar d'aprenents a oficials, ja ens van posar torns. Aleshores ja fèiem les 8 hores seguides, el que fèiem era matí o tarda, fins que no et vas per exemple, acostumant, a tindre més experiència... Aleshores fèiem 4 torns, matí, de 6 a 2, de tarda de 2 a 10 i de nit de 10 a 6 del matí, i el central de 8 del matí a 5 de la tarda.

I quants homes hi treballaven en total?

Jo recordo màxim 625 treballadors.

Déu n'hi do, eh?

De mica en mica van anar per exemple, posant maquinària moderna, i a última hora ja quedaven molt pocs... ????

Exactament els que erem l'any que va tancar la fàbrica erem pocs.

Igualment quan ???? quan era, els anys 50-60, no?

Entre el 50 i 60... ????

Ja dic, i aleshores he estat treballant de torns de matins, tardes, nits...

Ha fet de tot.

Els de manteniment treballavem dissabtes a la tarda, treballavem diumenges... festius treballavem també. Sí, sí, és clar, si havia una màquina...

S'havia d'arreglar... De vacances en tenien?

Sí, de vacances sí que en teníem. Cosa curiosa era una cosa que els que estavem de manteniment... nosaltres no podíem seure, o sigui, que...

Clar, havien d'anar d'un lloc a l'altre.

No, perquè mira, passava això, de que a lo millor a les 9 del matí et preparaves per preparar-te l'esmorzar, tenies l'esmorzar preparat, com que anavem amb un aparatet, un busca que el deien, o bé per exemple et trucaven al telèfon a la secció que estaves, jo estava a l'elèctrica i aleshores "pues" a la que anaves a posar-te a esmorzar et trucaven i l'encarregat et deia: "Tú, que hi ha una averia a tal lloc!"

I havies de deixar l'esmorzar, amb la borsa d'eines, amb l'ajudant i qui fos i anar a reparar la màquina lo més aviat possible perquè anavem a producció.

Anaveu a producció.

A producció, sí, o sigui, si la màquina estava parada no podies treballar, i havia dies que ni esmorzaves, i era degut a això.

Molta feina, eh? Molts anys, molts anys...

35 anys.

I feien celebracions d'empresa o "algo" així? Tenien algún patró o feien algún dia especial?

Sí, hi havia el dia 1 de desembre, Sant Eloi, patró dels metal·lurgics, i aleshores acostumevem a fer un partit de futbol entre nosaltres mateixos, entre tallers i oficines, fèiem el dia del patró i fèiem l'esmorzar... I després cada any o cada dos anys, depen del personal que hi havia, els que feien 25 anys que treballaven allà els hi pagaven un dinar, aquell dia no treballaven, els hi regalaven una medalla a l'aplicació i a més a més un rellotge. Jo vaig poguer-ho aconseguir.

I el dinar a on era, a Barcelona?

El dinar a Barcelona, sí.

A on triaven vostès o no?

No, no, l'empresa perquè Rivièr en aquell temps eren varies empreses, hi havia la de Hospitalet, hi havia a la Zona Franca, a Can Tunis, després hi havia una a Sant Martí... després hi havia una a Moncada... Rivièr tenia varies empreses.

Aleshores se juntaven per a fer el dinar. I quan deien: "D'aquesta empresa tenim 5 que ja tenen pels 25 anys". "D'aquesta tants". "D'aquesta tants". "D'aquesta tants". I aleshores si se juntaven 25 o 30 era quan es feia tot.

Lo de les medalles, el rellotge...

La medalla a l'aplicació, el rellotge, el dinar i tot.

I anaven amb la dona a dinar, no?

No.

Ah, no? Només homes?

És una de les coses que jo també sempre ho hauria parlat, lo havia criticat bastant això, perquè jo crec que la dona també és partícipe del treball de l'home i que ella per exemple, o bé te'n refies de que et desperti, et prepara l'esmorzar, et renta la roba...

Es queixava de la roba, no? perquè devia ser molt de greix la roba...

Hi havia ies que anava jo amb la roba... perquè allà et donaven roba i havia dies que entrava el dilluns amb la roba neta i el mateix dilluns me l'havia d'emportar cap a casa a rentar perquè... Igual et deien: "Mira, s'ha de fer això", i t'havies de posar sota els forns o sota...

I què era, molt de greix, no? O sigui, grasa, no?

Sí, sí, pols, grasa, greix i en fi, porqueria, molta suor.

I no es queixava la seva dona? Es debien queixar, no?

Quin remei! Havies de portar-la aquí i aquella roba l'havien de rentar, posarla als safareigs i estovar-la perquè no la podies posar a la rentadora. Per això jo moltes vegades deia de que les dones també haurien de col·laborar amb les coses aquestes, però "bueno".

I anaven vestits amb "monos"...? Eren de color blau o no?

Sí, eren de color blau, hi havia el que portava el "mono", el que estava diguessim a tallers i les hores que sortiem a fora, que estavem de manteniment era més manejable la roba, pantaló i caçadora, així tenies més mobilitat quan havies de pujar per escales i això.

Vostès se'n quedaven a dalt de tot, i amb el vent que bufava. Allò tenia que ser horrorós, eh?

Si haurem arribat a fer de coses en allà! Però barbaritats, eh?

I és degut a això, a que anaves a reparar la màquina aquella...

I què havien, accidents o...?

Accidents hi van haver molts.

Què queien dalt abaix o així de vegades?

Només es va caure un que es va poder salvar, de 15 metres d'alçada, però va tindre lesió a la columna i aquell treballava a una secció i aleshores ja va deixar de treballar en aquella secció **????**, li van quedar "secuelas"... **????** amb els trens de laminació, t'han explicat això?

No, expliqui-m'ho.

Et miraré de fer un dibuix.

Sí, perquè no tenim cap dibuix de l'empresa.

Dic: "Faré un dibuix del tren de laminació, faré un dibuix per exemple, de lo que eren els trens elèctrics, de lo que eren els tallers..."

Doncs sí, jo he presenciat des de la caiguda de 15 metres, un altre que es deia José Segura, aquest netejant, engrasant, li va agafar el "rodillo" del tren de laminar **????**

El va xafar?

Li va arrencar tota la part aquesta d'aquí, no va poder entrar i li va arrencar tot això... Aquest el recordo molt bé perquè vaig tindre ocasió de poder-li fer respiració, li vaig fer la respiració mentre el "jefe de botiquín" anava a buscar **????**

Va morir allà?

Sí. I un altre, Josep Cases, a aquest li va caure un lingot d'aquells rogenç a sota els peus, i no el van poder treure. Va morir també allà.

Sí, perquè va quedar clavat al terra?

Clar, allò pesava 500 kilos! No el van poder treure... Va morir a l'acte, va morir de les cremades.

Un altre del forn elèctric, un tal Campos, aquell també va tindre un accident als **????**, també li va sortir la carga rogenca del forn i li va agafar tot el cos, tot lo que és la part lateral i aquest va morir al cap dels dies. O sigui, van haver-hi molts accidents.

Per què? Per manca de seguretat o perquè era així?

Es treballava així...

Anaven molt de bòlid per fer producció, no?

Sí, sí, sí.

I llavors les vídues cobraven bastant o no?

Clar, les havien d'indemnitzar. Aquest cas... "bueno", jo t'explicaré el cas meu, jo vaig tindre un accident mortal.

Ah, sí, allà?

A la mateixa empresa, sí. Havies vists aquells camions que portaven aquells rotllos de ferro?

Sí, això ho he arribat a veure. Jo anava a l'institut de darrera i ho havia vist.

Es fan servir per fer els encofrats.

Sí, ho he vist per la construcció de Can Serra. Anava per allà i veia els filferros aquells i tal, això ho he vist, sí.

Doncs lo que surt de laminació, que després t'explicaré el procés, doncs a mi em va enganxar el ferro...

Ah, era vostè! M'ho va explicar el Romaguera, diu: "El va travessar el ferro de banda a banda!"

Estava rogenc i em va passar per aquí i va sortir per aquí un metre. Me'l vaig volguer treure jo amb les mans i em vaig cremar les mans... Un dels "jefes" es va treure l'americana i la va tirar a sobre meu i els altres dos m'aguantaven i els altres amb les estenalles anaven treient la barra.

Però no li va agafar cap òrgan vital.

No, no m'hi va tocar res, res, res. I a part d'això com que jo estava rogenc encara va cauteritzar...

Tot lo que feia ho va cauteritzant!

I vaig estar a la clínica 3 mesos, a la metal.lúrgica que està allà dalt a la Diagonal.

Allà anaven...? Els d'aquí Rivièra anaven a la metal.lúrgica?

Sí, vaig estar allà i després quan ja vaig estar bé... perquè això em va agafar **????** Aleshores els "jefes", el Rivièra em va dir si volia una altra plaça i li vaig dir que no, que jo volia tornar amb els meus companys i a la meua secció, la secció elèctrica i en allà vaig estar treballant. Es va fer un dinar a l'empresa per tots els que havíem sigut els aprenents, tots els de la meua producció i els "jefes", es va fer un dinar a l'empresa i no vaig tindre cap indemnització degut a que no va quedar cap "secuela".

El tenien que haver indemnitzar perquè hagués pogut morir.

No, no... Clar, sí que hauria pogut morir, però com em vaig recuperar, em van cuidar, em van curar i això, vaig tornar al cap de mig any a l'empresa... Això va ser el 26 d'octubre i vaig tornar a l'empresa en febrer, en condicions ja de poguer treballar. Vaig treballar i sí, sí, no hi va haver cap indemnització per tot allò.

O sigui, ja em donavem tots per mort, eh? Aquí a Hospitalet tots em coneixen per Martinet, Martinet.

Ah, sí? Per això?

Vaig nèixer aquí al poble i em coneixen tots, sí, sí.

Una anècdota molt curiosa, estava allà a la metal·lúrgica, al cap de dos o tres dies i va vindre el capellà de la parròquia.

Ah, sí? Qui, el rector?

El de Sant Josep. L'havies conegut?

Em sembla que no, no.

Mossèn ????

I va venir a interessarse per vostè?

Aquest va vindre, les monges aquelles ??? i aleshores em va vindre a veure i es va presentar ???

I aleshores ell va vindre 2 o 3 vegades amb el ???

Sí, el del musical, sí.

El que és el mestre de sardanes, el Antonio, el més gran de tots.

I el va venir a veure també?

I va vindre també l'Antonio i va vindre altra vegada el capellà. I tot això va ser el 26 d'octubre, i el dia 11 de novembre és el meu sant i les monges aquelles em van dir: "Escolta, que demà és el dia del teu sant! Què millor que el capellà de la teva parròquia et vingui a confesar".

Es va presentar a les 12 del vespre d'aquell dia, em va confesar i a l'endemà vaig combregar a les 6 del matí, i li vaig agafar molta, molta amistat.

Clar, perquè si el venia a veure i tal.

En fi, que això dels accidents en aquella època hi havia molts.

Déu n'hi do els accidents que hi ha hagut.

Hi havien moltes cremades...

Clar, es cremaven molt, no?

Moltes, moltes cremades. Vui dir, i així va anar passant fins que la van tancar.

Hi havia cantina i tot? No ho sabia. A on estava la cantina?

Sí, sí, la cantina estava tocant lo que era diguessim Isabel la Catòlica.

Ah, al darrera. Allà tenien un dipòsit d'aigua també. Jo havia vist aquest dipòsit i vaig dir: "Que no ho tirin!" Però s'ho van carregar tot.

Aquell dipòsit que hi havia, al costat mateix eestava la cantina, al costat mateix.

I què era, per les hores d'esmorzar digue'm així, no?

Sí, allò era per anar a esmorzar. Ho van reclamar els mateixos del comité perquè una empresa de més de 50 treballadors ha de tindre un metge d'empresa i ha de tindre també cantina. Hi havia una empresa de fora que tenia les seves màquines de

begudes i també tenien la cantina amb entrepans i això. Hi havia les seves taules, anaves allà...

I a dinar no s'hi quedaven, no? A dinar anaven tots a casa, no?

No, però el que no volia per exemple... o bé et deien quan arribava la una, a les dugues havies de plegar i et deien: "Escolta, mira, que m'interessaria que et quedessis a aquesta cosa, aquí a treballar 3 o 4 hores per acabar això".

O bé anavem a dinar al davant que hi havia "La Marinesca" o algú que no volia dinar es quedava allà a la cantina fent un entrepà i això.

I aquell dipòsit d'aigua per què era?

Aquell dipòsit d'aigua... hi havien uns motors que elevaven l'aigua al dipòsit i a través de les tuberies l'aigua que baixava a pressió era la que feia moure diguessim les bóvedes per obrir els forns. A aquella alçada, l'aigua tenia la seva pressió i aleshores el feien servir per moure la maquinària; però en realitat aquell dipòsit hi havien de pujar també els de manteniment.

Sí, perquè he vist les escales.

Hi havia l'escala aquella i havien de pujar-hi perquè hi havia unes boies que eren les que tallaven diguessim... quan el dipòsit estava ple, com que hi havien dugues forns o tres molt grans, aquelles boies pujaven l'aigua allà dalt, s'omplia el dipòsit i hi havien les boies... ja saps que quan el dipòsit està ple la boia puja...

Com la cisterna, sí.

Això mateix, allavors la boia para diguessim el motor aquell, i quan estava allà abaix, llavors es posaven en marxa.

Quan s'espatllaven aquestes peces, les boies aquestes, aleshores havíem de pujar els de manteniment a reparar-les, pujar allà amb les coses a l'esquena, amunt, amunt, reparar-ho i tornar a baixar. Les eines te les havies de lligar aquí a les mans perquè si queien a dintre el dipòsit no podies buscar-les.

Clar, que quedaven a dintre de l'aigua.

I amb les columnes aquelles... a vegades lo més ràpid era pujar per les columnes.

Com per les columnes? Per no pujar per l'escala?

Es que per l'escala havies d'anar al final de tot, al pasadís que hi havien les escales aquelles... Clar, si la nau és tot això, doncs la grua s'havia espatllat aquí i les escales estaven aquí. Lo més ràpid? Pujar per les columnes, amb la bolsa carregada amb les eines...

I llavors vostè és escalador els dies de feina?

De jove estava a la UEC... A la UEC navem amb el Ton Ribes, van fer varies sortides, varies excursions i per cert, el dia que... aquell diumenge, dia 27, 27 d'octubre, aquell diumenge havia d'anar a fer jo un avenc amb el Ton Ribes i uns altres. No hi vaig poguer anar perquè el dijous vaig tindre l'accident. Jo pertenyia a la UEC.

Vostè era amic del Navarro i tots aquests. Mon pare també, mon pare és el Marín, que anava a la UEC. Alfredo Marín, que treballava a ????, que és fuster.

Al millor sí que el coneixia.

Sí, mon pare ha treballat tota la vida a ????, aquí al carrer Arts i Oficis... És fuster, treballava d'ebanista.

És clar que l'he de conèixer.

Clar que l'ha de conèixer, un que sempre que anava amb aquella moto, que era de la Segona Guerra mundial.

Un primet.

Mon pare és primet, sí... amb ulls blaus.

Sí, el coneixo, vivia allà a dalt de tot de La Rambla?

Sí, ell vivia allà.

Clar que el conec, sí que em recordo que anava amb una moto d'aquelles amb sidecard.

Sí, que sempre anava amb els taulons i la moto...

És clar, el que passa que potser no hi era quan jo...

Ell anava a la UEC, però quan es va casar ja va deixar d'anar-hi però ell i la meva mare es van conèixer allà.

És que jo coneixia de Hospitalet a un altre que es deia Marín...

Són parents llunyats.

Sí, sí que me'n recordo d'ell.

Així vostè de la UEC, i els amics que tenia què eren de La Farga o no?

No, de La Farga no... Hi havien altres companys meus que sortiem d'excursió, però no treballaven a La Farga.

Allavors vostè es va apuntar de seguida a la UEC així que va

sortir o...?

No, abans de l'accident, ja quan tenia 18, 19 anys ja anava a la UEC.

I després quan es va casar ja va deixar d'anar a la UEC?

Jo vaig deixar d'anar a la UEC quan vaig tindre l'accident. Quan vaig tindre l'accident a vegades ja... A la primera visita que vaig fer quan vaig sortir de la clínica, que devia ser el dia 17 de desembre... La primera visita ????

El mossèn degut als anys que té, ja té quasi els 80, de la vista està molt malament, em coneix per la veu, i si no em recorda per la veu el tinc que dir: "Mossén, se'n recorda del de la barra?"

Aleshores vaig començar a freqüentar l'església i a visitar als malalts. Hi havien alguns que feien festa i necessitaven grups de nois i noies i anavem a visitar als malalts que hi havien, es va fer "festa dels malalts"...

Es dedica més a la parròquia de Sant Josep.

Això mateix, a la parròquia de Sant Josep, i allà a la parròquia va ser on vaig conèixer la meva dona.

Vostè estaria molt lligat al barri, clar, al estar tants anys a la parròquia...

Aquí al barri tothom em conec, al barri, al Centre i a tot arreu. I després em coneixem molt més perquè junt amb el Andreu Tries jo era de la coordinadora de sardanes. Així jo conec al Tries, conec a l'Eulàlia, conec... tots els que són allà.

Tots els sardanistes...

Tots els que estan ara...

El diumenge van estar a l'Ajuntament amb les sardanes, o sigui que els conec segur.

Jo el diumenge no hi era.

Què hi havia, aplec?

No, no hi havia aplec, hi havia el Carnestoltes, o sigui, hi havia ball, que cada any ho fan junt amb els mercats de Hospitalet, Can Serra, Collblanch i de tot arreu.

I els del mercat de Hospitalet van a Lloret?

Sí, sí. I ja dic, jo amb els de Hospitalet és clar, em coneixen tots perquè a més tinc família allà, els oncles són d'allà i suposo que coneixen part de la meva família.

Els es diuen Vives... viuen on estava abans l'Escorxador. El Vives aquest era amic del club, que treballava a l'escorxador, el seu pare, l'avi, l'avi Josep treballava allà... i el meu cosí està casat amb una noia que es diu Emilia, que fan figuretes allà al carrer Bellavista.

Ah, sí, ja sé on és! Sí, les figuretes... sí que hi anat a vegades a comprar...

Al carrer Bellavista.

A la banda de Frederic Prats, sí.

Això mateix.

Allò encara està obert? No ho sabia!

No ho sé, em sembla que encara estàn treballant allà.

Jo ho recordo, he vist el fang, abans quan passaves per allà al darrera.

????, "bueno", no és del poble però ja porta molts anys aquí i ja li conec tothom...

A quin any es va posar amb lo de les sardanes?

Vaig començar jo a aprendre a ballar sardanes quan vaig ????

Sí, a aquells anys?

A aquells anys hi havia un ????, que per cert a un encara el veig.

Què era de La Farga també? Qui era?

Un tal Salvador Vera, i un tal Castro que era de la UEC també...

Ah, sí? I aquests eren de La Farga? No els coneixo.

Sí, sí, si vols apuntar-te els noms.

Sí, sí Castro i Salvador Vera, eh?

Salvador Vera...

I aquests li van ensenyar a ballar sardanes a La Farga.

A La Farga em van ensenyar a ballar sardanes quan vaig entrar jo a treballar, als 14, quasi 15 anys, i des de aquella època fins ara...

I a on anaven a ballar sardanes a aquella època, als anys 50?

Anavem a lo que era abans el Centre Catòlic.

Ah, sí? Al Catòlic, a la pista...?

No, a dalt. Recordes on es fan "ELs Pastorets"?

Sí, sí, allà al teatre.

Però jo t'estic parlant de quan... de quants anys et diré?

Clar, perquè abans hi havia el Navarro amb tot això...

Als 50-51-52, a aquests anys, aleshores es quan anavem a ballar sardanes.

I era públic o no?

No, no, no es podia entrar.

Clar, pel règim no estava molt ben vist.

No, no, no, en aquell temps anavem a ballar i ho fèiem al millor clandestinament.

I aquest Castro com es deia, se'n recorda?

El Castro es deia... Francisco.

I encara viuen ells dos?

Francesc Castro. És possible que el Castro aquest tingui molts anys i ara està vivint a ????, a Girona.

I el Vera?

I el Salvador Vera Simón... aquell viu al carrer Galileu i aquest et podria parlar molt de La Farga, perquè aquest va entrar abans de la guerra, va entrar a l'any 20 i pico i fins que es va jubilar. Mira, Salvador Vera Simón, carrer Galileu 101, vols el telèfon? És el 339-17-02.

Quan puguis parlar amb ell, perquè es posarà la senyora o la filla, li dius que voldries parlar i quan puguis localitzar-lo i puguis parlar amb ell li dius que estàs fent entrevistes sobre La Farga, i si te diu: "Qui t'ho ha dit?" Li dius: "El Martinet de les sardanes"... Em coneix, "el de la gota d'aigua" digue-li.

I el Castro si vols el telèfon... està a Girona... està una miqueta lluny... Francesc Castro... el 972-86-88-23... El del Rovira no crec que ho tingui...

El Verano sí que ho tinc.

El Sabino Verano està per aquí...

Tots aquests són de La Farga?

Tots aquests són de La Farga.

Ah, "pues" després me'n dona alguns perquè els trucaré...

El ???? aquest potser no sé si ho trobaries, i el solsoona està allà a la barriada de Sanfeliu però em sembla que està bastant malaltet...

Què té, el Parkinson o alguna cosa d'aquestes?

Sí.

Jo aniré fent...

Tinc un altre que a lo millor sí l'agradaria, Antonio Molina Sáez... 337-49-15. Aquest viu aquí al costat de les instal·lacions esportives... hi viu per aquí.

Si truco ja està, li diré que estic gravant...

Li pots dir: "Escolta'm, es que m'ha dit el Martinet..." Li dius això: "Es que m'ha dit el Martí Val, aquest amic teu que va amb el bastó aquest, que té operada la..." El Antonio Molina si el truques l'agradarà.

LLavors el trucaré, sí.

Li truques i li dius que estas fent una cosa d'aquestes, li dius: "El Martí m'ha donat l'adreça del Ton Ribas, el fuster, i m'ha dit uns quants noms..." Hi ha un altre que era encarregat elèctric, però aquest no cal, val més el Antonio Molina.

El Antonio Molina, "vale", ja el trucaré.

En el bloc aquest de pisos...

Sí, ja sé on és.

L'escala del mig...

Li volia preguntar varies coses de la vida associativa de La Farga. Vostè va aprendre a ballar sardanes i va fer alguna cosa més o no amb la gent que havia conegut a La Farga?

No.

Perquè vostè va a l'Escola Industrial a Barcelona...

L'únic que fèiem era de que el diumenge que teníem festa... això sí, erem una colla que estavem ben units i aleshores fèiem surtides i ens anavem a passar el dia...

Això els de l'empresa diguem-ne.

Sí, era particular, eh?

Particular, no, deia els nanos de l'empresa.

Els mateixos companys fèiem sortides i anavem a esmorzar.

I què anaven, en cotxe, en tren o...?

Anavem amb cotxes.

Ah, amb els cotxes particulars.

Amb els cotxes particulars ens en anavem a esmorzar.

Anaven sols o anaven amb les dones?

No, no, noies no.

Només els nois anaven, quan eren aprenents diguem-ne així.

Aprenents, i després quan erem oficials i ja va continuar.

I què feien, anaven a caminar o no, o més que res a berenar?

No, de caminar no caminavem, agafavem la motxila i anavem d'un bar a un altre esmorçant, a passar-ho bé. El dia que no treballavem, ens teníem que posar d'acord, perquè és clar, tots no ho podien fer.

Clar, o sigui, el dia que no tocava torn...

Aquestes eren les activitats que fèiem nosaltres. En quan a la convivència... perquè a vegades la meva muller em deia: "Què? Tu sembla que quan veus els teus companys de fàbrica te n'alegres molt i estàs molt content..."

Ja sóc vidu, ja fa 13 anys, tinc tres filles... sí, sóc vidu. Aleshores la meva muller sempre em deia això: "Es que quan veus un company teu tens molta alegria". Dic: "Sí, han sigut 35 anys".

Són molts anys, eh?

Molts anys de convivència en allà, eh? Vui dir que no he tingut mai cap problema amb ningú, ens juntavem la majoria a esmorzar, a berenar o lo que fos i si ens venia de gust menjar un trosset del d'ell o del meu, ara 4 olivetes, ara el cafetet...

I tenia jo un armariet... com que jo feia matí, tarda i nit, jo tenia un armari que de tot arreu diguesim, de totes les seccions de fàbrica quan els hi faltava algú ingredient venien a buscar-ho.

Allà tenia alls, tenia atmelles, tenia ous, tenia sal, tenia un molinet elèctric, tenia paelles, tenia... o sigui que...

Ah, sí?

Sí, sí, sí.

Per cuinar allà?

Pels que ens quedavem de nit aleshores preparavem el dinar.

Clar, tenien que fer el sopar.

Feia el sopar i quedava d'acord amb dos o tres: "Bueno, avui farem sopar"... i fèiem sopars, que si ous ferrats, que si una truita, que si ????, quatre olives i un trago de vi, un cafetet, una sopa... Estavem molt bé organitzats.

Estaven molt units, no?

A la secció que jo estava estic content de tots.

Quants eren a la seva secció?

A la secció vam arribar a ser uns 24, 25.

Dé n'hi do!

A la part elèctrica, i a la mecànica hi havien varies seccions, a la mecànica hi havia molta maquinària, després hi havia la secció d'ajustadors, els que feien manteniment, els que soldaven... o sigui ?????

I va haver-hi canvis al llarg de tots aquests anys de la fàbrica?

O sigui, en quant a per exemple, el tipus de coses que es fabricaven des de el principi fins al final.

Canvis? Sí, sí...

Suposo que devien fer tot aquell ferro que em deia per fer tot lo que seria el barri de Can Serra, o sigui, tota la cosa destinada a la construcció.

Conforme van passar els anys tot es va modificar, la maquinària, vui dir que... inclús fèiem els "ànguls" aquests amb ferro, eh? "Ánguls", la forma aquesta.

I per què servia aquest "àngul"?

Això és ferro, això es per posar aquí, per fer colades, per fer... Hi havien unes mides des de per exemple des de 50 mil·límetres "hasta" 200 que els fèiem més grosos. Això ja era últimament.

Sí, els últims anys, per la construcció, no?

Ja surtien a laminació, anava a una placa de refredament, anava a una placa que te'ls adreçava i anaven ja diguessim en pilots, ja hi havia unes màquines que es feia tot automatitzat i aleshores ja feien les ?????, cosa que anys endarrera havia que ?????. I ara ja últimament ja tot era mecanitzat, o sigui, que ja tot era a base de pulsadors i motors, i antigament que es treballava "a lo bruto", vui dir, que ara ja...

Ja no és una cosaa artesana, ja no.

No sé per quin motiu volien tancar l'empresa...

També hi havia tot lo dels fums, no?

Els veïns que hi havien davant mateix protestaven.

Tota la vida havien estat allà.

Allà hi havia una empresa que feia les rajoles de fang.

A on?

Davant mateix.

Al costat de la gasolinera?

A continuació, anant tirant amunt...

Ah, tot allò era una bóvila?

Allò era una bóvila, i en allà van fer-hi els pisos, quan ells van vindre ja hi havia la fàbrica. Ells mateixos, per exemple, hi havien molts que deien de que els estava tocant tots els fums; però si tu et posaves en el forn elèctric i...

No havia passat mai res?

Què va! I no sé per quin motiu es va tancar.

Els veïns, feien manifestacions, aleshores venia la policia al vespre, a les dugues de la matinada portaven els "aparatos" per ????

No sé per què la van tancar, perquè van traslladar "algo" a Castellbí o no sé on.

A Castellbisbal van fer una. Aleshores es va fer "Altos Hornos" amb "Torras Herrerías" que era del Poble Nou, aleshores van fer l'empresa aquesta nova ????

En autocar els portaven o no?

Estavem discriminats, els de Hospitalet els de "Altos Hornos" anaven amb una empresa particular, i els de "Torras Herrerías" de Poble Nou tenien autocars i anaven amb l'empresa.

Això deuria ser perquè pleguessin.

I aleshores d'aquí se'n van anar a ??? i molts d'ells van tindre molta sort perquè els van indemnitzar a tots, vui dir que...

Lo que deia dels equips de futbol i tot això, què els feien, pel dia de Sant Eloi o era un equip de futbol que funcionava sempre?

Quan erem aprenents hi havia un equip de futbol d'empresa, i aleshores es jugava dissabtes a la tarda. Jo vaig començar també amb l'equip de l'empresa.

Ja quan el vem deixar, diguessim ja no es va continuar, aleshores venia als partits del dia de Sant Eloi. El dia 1 de novembre era quan anavem a jugar amb el personal de l'oficina.

I a on anaven a jugar?

A la Remunta.

Ah, anaven al parc de la Remunta!... I llavorens, per exemple, això ho deixaven fer als aprenents al principi, i què era de tots els Rivièrè o de tota La Farga?

No, no, erem Farga, erem Els Forns de Catalunya perquè les demás empreses tenien ????

I llavorens el Rivièrè què pagava, el vestit o...?

Pagava el vestit, pagava una ??? d'aquelles petites, i pagava el camp...

I fins quin aany va durar? Més o menys, ¿fins els anys 60, per exemple o més?

Podria ser, podria ser que arribés el equip de futbol fins als 14 anys... Abans, abans.

No teniu fotos de tot això?

Algunes.

Sí? Clar, perquè estaria bo que si fem algún llibret o "algo" posarles, perquè estaria bonic inclús de que la gent les vegi: "Mira, aquest és aquest i que tal i que qual".

Tinc fotos...

No corre presa, per un altre dia.

Però vui dir, per exemple, jo puc agafar les fotos...

I qui era cadascú...

Mirar per exemple, fotos del forn elèctric...

Sí, encara?

Sí que la tinc la foto.

Què maco!

De lo que era diguessim la secció de la ferralla, d'oficines de ferralla també tinc una amb la borsa de les eines. Aviam si trobo una que estic amb tres o quatre companys amb ????, alguna de tallers...

CARA B:

No ve d'un dia, torno un altre dia...

Jo miraré de buscar les coses, si et portes les meves fotos...

Sí, perquè no en tenim res, quan es va desfer La Farga no va quedar res. A vostè li han explicat lo de la guerra civil que van fer una reconversió per indústria de guerra i material de guerra o no?

El feien... Jo vaig entrar allà pel meu pare.

Ah, treballava a La Farga el seu pare?

Hi havia treballat el meu avi, hi havien treballat tots dos.

Estava tota la família a La Farga.

En aquell temps vaig entrar a La Farga per mitjans del meu pare.

I el seu pare què l'explicava?

Jo al meu pare no el vaig veure treballar.

Ja estava jubilat?

Sí, es va jubilar... Va tindre una conversa amb uns que treballaven aquí, un "jefe" de la secció de laminació el va acabar de convèncer per treballar a Molins de Rei, que hi havia una altra empresa d'aquestes de laminació i se'n va anar a treballar amb un

grup allà a Molins de Rei, al cap de poc temps va tancar l'empresa aquella i ell ja no va tornar a La Farga.

Aleshores jo estava a les calderes d'allà, d'una empresa que hi havia aquí al carrer aquest que hi ha ????, arribant a la fleca de l'Espiga, aquell carrer.

Sangoneres?

No, on hi havia ????, doncs al final de tot hi havia l'empresa aquesta que era tèxtil. Aleshores vaig entrar allà, però per mitjà dels meus oncles.

Així tota la família estava a La Farga.

Sí, sí...

I l'avi hi va treballar?

L'avi treballava també.

I què li explicava a vostè? Li havia explicat "algo" de La Farga, l'avi o no?

L'avi no, jo quan vaig conèixer l'avi era als anys... Quan es va morir l'avi, jo devia tindre 15 o 16.

Aquests sí que van viure tot lo de la guerra. Li explicaven o no, de que hi havien refugis i tot això? Què li han dit?

Sí, hi havien refugis, sí. Allà es feia el material diguessim... per fer diguessim les bombes.

Ah, sí? Què feien?

No sé si deurien fer-ho a base de fundició, però feien material...

Sí, no sap què feien exactament? Obusos o...?

Suposo que deurien fer la peça aquella que té la forma aquesta així... i aquí deurien posar l'espoleta i aquí deurien posar la dinamita o lo que fos. Feien material bèlic.

I s'ho van explicar ells o no?

No gaire.

No gaire? Perquè no parlaven de la guerra?

No, no, no, no, perquè en aquell temps com que ja el pare ja no hi treballava i treballaven els oncles i el avi ja es va morir, ja no en parlaven.

"Bueno", a mi m'havien parlat i jo pel que vaig veure allà, de que el treball era perillós, era mal pagat, o sigui, havies de treballar molt, s'arriscava la pell... perquè era tot a base ????

Clar, era treballar, treballar i treballar.

Sí, ja els darrers anys l'empresa es va anar modernitzant... No es treballava com abans. Els forns els havies de carregar a pala i ara ja era tot automàtic, no havíem de fer res de res, era tot a base de palanques i motors ????, es carregava...

Es van modernitzar molt, i en l'assumpte de la laminació també, molt, molt.

I la relació amb els "jefes"... venien per aquí o no venien mai?

Sí, i tant, i tant!

Venien a controlar o a veure que feien?

No, no a controlar, sinò que venien a fer la seva visita i com que nosaltres els aprenents ????

Tots els que han treballat a la secció elèctrica, des del "jefe" de taller, passant pel contramestre i passant pels encarregats, sempre ????

No hi havien tibantors.

No, no, no.

Els últims anys sí o no, quan s'anava a tancar i tot això?

No, no, tampoc; o sigui, si un compleix en la seva feina...

He tingut molt bona harmonia amb tots els companys i inclús amb els "jefes", vui dir, he tractat molt bé amb ells i ells s'han portat bé. No tinc cap queixa, eh? Perquè en el teemps aquell que vaig tindre l'accident hauria pogut agafar l'altra plaça en altre secció, inclús hauria pogut anar a un advocat i demanar "algo", si m'haguessi quedat una petita "secuela" o "algo"...

Però vui dir que no, jo m'he portat bé i s'han portat bé amb mi.

No ha tingut problemes. I llavors a les sardanes, quan vostè va entrar a les sardanes i tot això, llavorens s'ho podia combinar per fer lo dels diumenges de ballades de sardanes, tot això o no, al fer el torn aquest a la fàbrica...?

El diumenge jo no treballava.

Clar, és això, no?

El diumenge no treballava, o sigui, que... Quan vem entrar d'aprenents era quan existia ????

Ah, clar, de la Falange.

Dons ens obligaven a anar els dissabtes a la tarda.

A on, allà al carrer Barcelona, on ara hi ha l'Ateneu? I què els hi feien fer? No ho sabia.

Passar unes hores...

Els aprenents de La Farga?

Els aprenents, els que erem aprenents. Havíem d'anar allà dugues hores a les tardes, de 4 a 6 de la tarda.

Només els dissabtes.

Els dissabtes a la tarda.

I què feien allà?

Aleshores allà nosaltres teníem un carnet de la Falange.

Clar, perquè era sindicació obligatòria.

Aleshores anavem allà i ens posavem el segell.

De conforme havien anat.

I el dilluns anaves a cobrar.

Ah, sí? I si no anaves no cobraves?

Si no no cobraves.

No ho sabia això!

I havies d'anar allà a cantar les cançons d'ells...

Ah, els feien cantar!

Sí, sí, sí.

Això quin any era, als 50 encara?

50, 51, 52, 53, tots aquests anys.

Fins que deixen de ser aprenents. O sigui, és com una mili abans de la mili, no?

Exactament, hi havíem d'anar allà els aprenents.

Oi què hi havia una ràdio o no sé què?

Hi havia una, és que després de la Falange es va fer Ràdio Hospitalet.

Ah, després de la Falange.

"Bueno", després hi va haver el camp de basquet.

Al darrera, no?

Al darrera hi havia el camp de basquet i després hi va haver la ràdio.

Ah, llavors Falange ja no hi era allà?

Ja no, la Falange ja havia marxat.

Devia haver-hi la ???? després o "algo" així, perquè allò estava pintat... I qui havia a la Falange llavors allà?

????

LLavors els hi feien cantar i ja està?

Sí, sí, els cants d'ells, el "Cara al sol" i després els jocs que hi havien allà, no sé, els escacs, parchís, dominó...

Ah, que era un centre de recreo.

I havies d'anar allà ????

Si no no cobraves, home. És bona aquesta! No ho sabia.

I veia vostè si hi havia coses contra el català llavors o no, no deien res els de Falange?

No, no, no, "todo en castellano" i si anaves en allà ????

Si t'havien posat el segell ja està, no?

I llavorens, què li anava a dir? Vostè estava amb els seus pares fins que... A quin any es va casar?

Em vaig casar als 30 anys.

O sigui, va tenir l'accident als 26, es va recuperar i llavorens va ser quan va anar a la parròquia, va conèixer a la seva senyora i llavors es van casar, no?

Sí, aleshores ens vem casar i vam venir a viure aquí.

I tota la vida ha estat aquí.

Sí, ja tinc 63 anys...

I l'amistat amb Andreu Tries? Vostè va estat apuntat al teatre i tot lo que feien?

No, només sardanes.

Només sardanes. Perquè ell sempre feia teatre i tot això i vostè no.

En Andreu Tries, és que l'Andreu Tries jo el coneixia d'anys, anys, anys, anys endarrera. Coneixes aquí a on està el Cosme Toda?

Sí, sí.

Tot això que hi ha, tot aquest bloc de pisos, això era casa seva, aquí vivia.

Ah, llavors el coneix de la barriada.

A la barriada el coneix de moltíssims, moltíssims anys.

El va conèixer de nano.

Exactament. I llavors es quan vaig començar a ballar sardanes i les sardanes anavem a assajar al Catòlic... Aquí hi ha una foto... Ara recordo una foto amb un mossèn ballant sardanes a lo que és la pista... lo que era la pista abans.

I vostè no la té aquesta foto?

No ho sé, la buscaré, la buscaré...

No, perquè m'interessa molt la recuperació de la vida ciutadana, diguem-ne així.

I d'aquí de Hospitalet sí que tinc moltes fotos, amb molts coneguts... Les guardaré totes i te les emportes i les mires perquè sempre hi ha molts coneguts...

Clar, no, o ens posem els dos i anem apuntant.

Hi ha un d'ells que era molt aficionat al teatre també, que es diu Monreal... de cognom Monreal i de nom ara... que la seva muller es diu Teresa Casado, que treballa al "Hobby Jocs" aquest.

Ah, sí, sí. Que havia sigut de la UEC també.

Això mateix.

El Jordi.

No.

**Em sembla que sí, hi havia el Jordi Mitjans, aquest treballava per aquí també...
I lo de les sardanes què? O sigui, primer veu aprendre a ballar sardanes i
després veu començar ja a organitzar lo que seria ballades de sardanes aquí i
cursets pels nanos...**

Sí, sí, sí...

Lo de la cobla també.

Sí, tinc fotografies, si les trobo... perquè tinc per tot arreu, amb els nanos petits i amb el mestre que els acompanyava, ballant les sardanes amb ells...

Sempre ho veu fer al Catòlic?

No, no, perquè al Catòlic hi anavem primer quan era **????**, aleshores allà anavem a assajar i a aprendre a ballar sardanes, sempre les mateixes sardanes... Sempre les mateixes sardanes, sempre les mateixes sardanes! Anavem allà a aprendre, i després ja anavem a **????** ... hi anavem allà al Catòlic i a un despatx d'allà fèiem les reunions, i aleshores fèiem reunions a Bellvitge també a un altell que hi havia allà, perquè no teníem local.

Jo anava darrera de conseguir muntar un local. Quan hi havia l'alcalde aquell, el Pujana, aquell ens va dir que sí, que ens donaria un local, perquè inclús vem fer una festa a un local que hi ha aquí al costat de la sardana i vaig convidar al **????**

I vaig dir: "Ens va prometre que ens donaria un local, cosa que no han fet".

Que no han conseguit mai, no?

I ara jo pels meus motius de la malatia aquesta...

Ja no hi va tant, clar.

Ja no hi vaig, però cada diumenge **????**

Ah, sí? A on, on sigui? A Hospitalet o...

Amb la colla que ens vem ajuntar...

Mira, estavem... me'n recordo la data, que va ser un dia 20 de juliol de l'any 97, doncs estava jo amb els meus companys a **????**, hi ha una amiga meva, molt amiga que és la **????**

Ah, ja sé qui és, sí, sí. Sí, que ballava sardanes, venia amb mi a pintar a l'Ateneu, que son pare també venia a pintar, son pare és de Hostafrancs...

????

Sí, els conec, jo anava a pintar amb ells.

Doncs jo tinc moltes sardanes ballades amb ella, perquè ballavem junts i participavem en concursos.

Sí, ballava molt bé ella.

I ja dic, anava sempre a les sardanes i continuo anant a les sardanes. És clar, és el que deia, des de la data aquesta del dia 20 de juliol, doncs en allà un company meu que viu al carrer Sant Joan...

A Hospitalet?

Sí, al 42... ????

I s'ha fet un grupet, que ella pertany a un grup de sardanes de Barcelona, i ella amb els seus companys i amics meus participen a totes les ballades de sardanes que fan a ???? , que van amb el vestit adequat per fer ???? , i per això et dic jo que ens hem ajuntat ara una colla que la majoria... per exemple, cinc són vidus, el Diego és casat, el doctor Penyas és vidu amb 6 fills, aquest va començar ????

i una vídua amb l'amic aquest es van casar, i els demés continuem set vidus.

Per exemple, el metge, la senyora, la companya, l'altra companya, la parella del Ramon aquest que et dic, i la Dolors han format un grupet i aleshores pertanyen a un grup de sardanes.

Assajen cada divendres al carrer Rocafort. I aleshores els diumenges tenim la d'allò, dissabtes i diumenges, o sigui, que tinc ballada, tinc el calendari aquí, si vols ho miraré. Anem a Tarragona, Lleida, Girona...

O sigui, que és tot l'any.

Tot l'any.

I què van, en cotxes particulars?

En cotxes particulars i si no anem en tren; o sigui, que continuem amb els sardanes, i ara en aquest cas no puc ballar ???? però tinc bons amics perquè em porten a casa, eh?, amb el cotxe...

Clar, perquè hi ha amistat, està molt bé.

I al començament, el primer aplec va ser el dia 5 d'aquest mes, ????

Això li ve de La Farga, o sigui, tot això de les sardanes.

Sí, sí, a mi em preguntem: "I quan vas començar?" I jo dic: "Fa 50 anys", perquè vaig començar als 15, tinc 65, fa 50 anys. ????

De vegades em venen: "Escolti... quina és aquesta sardana? Quina és l'altra?"

???? (Es posen a veure fotos)

O sigui, quan vostè acaba de La Farga torna a començar a treballar.

Jo no vaig estar ni 15 dies a l'atur, sinò que ja em van buscar feina una germana meva i vaig anar a treballar amb un serraller al carrer Bejar que està a Hostafrancs, i vaig estar treballant dos anys amb ell. Amb aquests anys vam fer la reparació a la Caixa aquella que hi ha a la Diagonal al costat del Corte Inglés, vaig estar dos anys treballant amb ell, i aleshores ja vaig passar a treballar a Viladecans, a una empresa de làctics, o sigui, formatges... però vaig entrar allà a treballar com a cobrador d'empresa.

Ah, cobrador de l'empresa, quines coses més diferents.

I aleshores ja havia d'anar...

Arreglat.

Amb "traje", camisa, corbata, portava la meua cartera i aleshores anava a visitar als clients, els hi cobrava i començava diguessim dilluns per **????** i llavors ja passava a Barcelona i els dimarts anava al Mercat de Sant Antoni...

Clar, perquè era un empresa diguem-ne de distribució de làctics, o sigui, que treballava a mercats, botigues...

És una multinacional, eh? És una de les millors que hi ha... no sé, no és perquè jo treballi a l'empresa, eh?

Encara hi treballa?

Sí, estic ara de baixa. Potser és la més gran que hi ha a tota Espanya, té 15 delegacions aquí a Espanya. És un tal Teodoro García i les furgonetes porten unes lletres que posen T.G.T.

Ah, no sabia que era una fàbrica d'això.

De formatges. Vaig entrar allà a treballar i estava de cobrador, o sigui, el que portava la pasta era jo, efectiu, talons... o sigui, que a part de que era representant també cobrava, no? Hi havien representants que aquests feien diguessim les grans factories... I al cap de 10 anys, quan es va jubilar un dels vigilants vaig demanar aquest "puesto", estaves aquí, no feia res, sortia, anava amb els meus companys de sardanes, tenia els companys d'aquí i això, i aleshores vaig agafar la feina de vigilant. Treballava una setmana de nit i l'altra feia festa. I en aquests tres anys vaig tindre l'accident amb una furgoneta que va li van fallar els frens i vaig tindre la desgràcia que la fractura que vaig tindre... dugues fractures de radi, el sacro...

????

I les nenes, o sigui, les nenes l'han ajudat molt, les seves filles, no?

Sí, estan aquí a casa, vui dir que no ens falta res, no em falta res perquè tinc la roba preparada, planxada, el dinar preparat...

L'han fet molta companyia les seves filles... ????

Elles han sigut les que sempre m'han dit de que surti, de que em distregui, de que... Jo "pues" sí, sortia i anava amb uns companys que tinc de sardanes, quan jo podia portar el cotxe anavem amb el cotxe o anavem amb el cotxe d'ells i anavem sortint a les sardanes, i degut a això va ser quan vaig trobar aquesta companya, aquesta companya és de Vic... I a part de les sardanes, jo perquè ara no estic bé, però també fa balls de saló... L'agrada molt el ball...